

KINDER RECHTEN IN DE KLAS

LESBOEK NEDERLANDSE CARIBEN
Basisschool

KINDER RECHTEN IN DE KLAS

**LESBOEK NEDERLANDSE CARIBEN
Basisschool**

INHOUD

Kinderrechten in de klas 2018 Lesboek Nederlandse Cariben Basisschool

1.	Introductie kinderrechten	1
2.	Het belang van kinderrechteneducatie	3
3.	Toelichting lesboekje	5
4.	Planning	6

Overzicht Maand **1**

Wat zijn kinderrechten?	7
Doelgroep 5 -7 jaar	
- Storytelling	9
- Wat zie je?	10
- Rechten respecteren	10
Doelgroep 8 -12 jaar	
-Wants and needs?	11
-Hoe ziet jouw dag eruit?	12
-Rechten respecteren	12

Overzicht Maand 2

Artikel 12 Participatie	13
Achtergrond informatie voor de leerkracht	16
Doelgroep 5-7 jaar	
-Klaslokaal inrichten	17
-Kind in actie	18
-De zes mannen uit India	19
Doelgroep 8 -12 jaar	
-De grote ontdekkingsreis	20
-Aan de tafel met de directeur	22
-Debat	23

Overzicht Maand 3

Artikel 2 Iedereen gelijkwaardig	24
Doelgroep 5 -7 jaar & 8-12 jaar	
-Ik ben uniek	26
-Iedereen gelijkwaardig	26
Doelgroep 8 -12 jaar	
-Mijn talent	27
Bijlage	
- Verhaal: de zes mannen van India	28
- Kinderrechten makkelijk uitgelegd	29
- Voorbeeld onze intentieverklaring	31

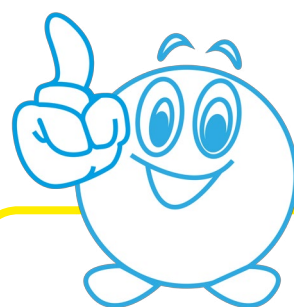
1 • Introductie kinderrechteneducatie

Alle kinderen hebben rechten. Kinderrechten zijn afspraken over wat minimaal nodig is om ervoor te zorgen dat een kind gezond en veilig kan opgroeien. Deze afspraken zijn gemaakt tussen bijna alle staten in de wereld en staan beschreven in het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties uit 1989.

Wat zijn kinderrechten?

Kinderrechten zijn mensenrechten voor kinderen. ‘Rechten’ zijn dingen die elk kind zou moeten hebben of zou moeten kunnen doen. Het Kinderrechtenverdrag benadrukt dat een kind het beste opgroeit binnen zijn of haar eigen gezin. Ieder kind moet genoeg te eten en te drinken krijgen en een huis hebben om in te wonen. Een kind moet kunnen doen en leren wat goed voor hem of haar is. Ouders moeten ervoor zorgen dat dit mogelijk is. Als ouders dit niet kunnen, dan moet de overheid de ouders daarbij helpen. De overheid moet er alles aan doen om te zorgen dat kinderen ook echt gebruik kunnen maken van hun rechten.

Het Kinderrechtenverdrag kan worden onderverdeeld in 3 groepen van rechten. Zie volgende pagina.

Bijna alle landen het Kinderrechtenverdrag hebben getekend? Op dit moment zijn 196 landen partij bij het Kinderrechtenverdrag.

Voorziening (provision)

Deze rechten verwijzen naar dingen, diensten en voorzieningen die kinderen nodig hebben om in de best mogelijke omstandigheden op te groeien. Zoals onderwijs, gezondheidszorg, eten en drinken en een veilige plek om te leven en spelen.

Bescherming (protection)

Deze rechten moeten kinderen en jongeren beschermen tegen gedrag of leefomstandigheden die schadelijk zijn voor hun ontwikkeling of welzijn. Bijvoorbeeld het recht op bescherming tegen mishandeling, kinderarbeid, seksuele uitbuiting en de gevolgen van oorlog. Sommige artikelen uit het verdrag vragen speciale aandacht voor de bescherming van erg kwetsbare groepen, zoals vluchtelingenkinderen of kinderen met een handicap.

Participatie (participation)

Dit zijn rechten waarmee kinderen en jongeren voor zichzelf op kunnen komen en mee kunnen praten of beslissen over kwesties die met hen te maken hebben. Zoals het recht van kinderen om gehoord te worden (bijvoorbeeld door de rechter) in zaken die belangrijk voor hen zijn (bijvoorbeeld als hun ouders gaan scheiden), het recht op vrijheid van meningsuiting, op vrijheid van gedachten en godsdienst en het recht op toegang tot informatie uit verschillende bronnen.

2. Het belang van kinderrechteneducatie

Tamara Salsbach

Kinderrechten specialist

We boeken eindelijk kleine stappen voorwaarts bij de implementatie van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind op onze eilanden. Sinds 1998 hebben onze regeringen toegezegd passende wetgevende, administratieve en andere maatregelen te nemen voor de implementatie van het Verdrag inzake rechten van het kind. Volgens het Comité voor de rechten van het kind in Genève moeten we harder werken om de situatie van kinderen in onze landen te verbeteren.

We moeten werken aan het vergroten van de kennis, de betrokkenheid en het bewustzijn over kinderrechten bij kinderen én ouders. Hierdoor zullen kinderen beter in staat zijn om voor zichzelf en anderen op te komen. En ouders kunnen bijdragen aan een omgeving waarin kinderen gezond en veilig kunnen opgroeien.

Door dit handboek te gebruiken in uw klas, levert u een enorme bijdrage aan de implementatie van het verdrag rechten van het kind op uw eiland. En u maakt deel uit van een gemeenschap die zich inzet namens het verdrag rechten van het kind door middel van lobby, pleiten en hard werken om de situatie van kinderen op de eilanden te verbeteren.

Ik hoop dat u er net zo van zult genieten om kinderen les te geven over kinderrechten als de kinderen ervan zullen genieten om de lessen te volgen.

Tamara Salsbach
Kinderrechten specialist

Jovanka Janga-Landskind

Docent regulier basisonderwijs

Om mijn leerlingen over kinderrechten te leren is noch makkelijk noch moeilijk. De lessen die ik mijn leerlingen heb gegeven zijn gebaseerd op de kinderrechtenboeken van UNICEF. Eerst bood ik het concept kinderrechten middels een discussie (toneelstuk) tussen mij en de leerlingen aan. Daarna gingen de leerlingen samen alle kinderrechten goed bestuderen via spel, foto's en presentaties. Zo kunnen ze zelf beslissen welk van de rechten voor hen belangrijk zijn. Ze hebben tevens in groepen van 3 hun ideeën, meningen en eventuele opmerkingen over het recht dat zij hebben gekozen samen besproken. Voor mij is het heel belangrijk om kinderen te leren over kinderrechten. Het sluit goed aan op de internationale dag van rechten van het kind. Zodoende moedig ik de leerlingen aan om kritisch en creatief met de kinderrechten om te gaan.

Het geven van kinderrechtenlessen draagt ook bij aan de ontwikkeling van de basisvaardigheden lezen, schrijven, luisteren en spreken (dialog), een gesprek voeren en op een adequate manier met elkaar overleggen.

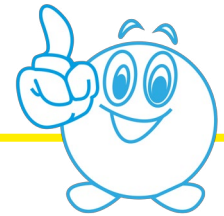
3. Toelichting lesboek

Doelstelling lesboek

Dit lesboekje is ontwikkeld om u als leerkracht stapsgewijs te ondersteunen in hoe u op een speelse manier de kinderen kunt onderwijzen over kinderrechten. Op deze manier kunnen kinderen hun rechten ontdekken, leren en begrijpen.

Lesaanbod

De lessen zijn verdeeld in drie thema's: wat zijn rechten, participatie en iedereen is gelijk (zie de planning op pagina 6). De lesactiviteiten zijn gekoppeld aan de ontwikkelingsgebieden van het kind, omdat de kinderrechten een belangrijke rol spelen in een gezonde groei en ontwikkeling van het kind. Naast het kennismaken met kinderrechten worden de kinderen ook gestimuleerd op taal, spraak, sociaal, motorische, cognitieve en creatieve ontwikkeling. De lesactiviteiten sluiten goed aan bij de kerndoelen Nederlands (mondeling en schriftelijk), Oriëntatie op jezelf en de wereld en Mens en Samenleving.

Wist je dat...

kinderrechten eraan bijdragen dat kinderen hun volle potentie kunnen bereiken? Daarom is het heel belangrijk dat alle kinderen weten wat hun rechten zijn.

Lesmaterialen

Naast het lesboek is er ondersteunend materiaal voor de lessen. Om zo goed mogelijk aan te sluiten op de leefwereld en het niveau van het kind, zijn de opdrachten interactief en creatief vormgegeven. De lesmaterialen kunnen het hele schooljaar gebruikt worden. Het lesboek en de lesmaterialen zijn hulpmiddelen voor de docent om les te geven over kinderrechten. In de tabel staat beschreven wat de school zelf moet verzorgen en wat door UNICEF verzorgd wordt.

20 november World Children's Day

De Verenigde Naties hebben op 20 november 1989 het Verdrag over de kinderrechten aangenomen. Sindsdien wordt elke jaar op 20 november de World Children's Day gevierd. Ter voorbereiding op deze dag kan u elke maand lesactiviteiten uitvoeren met de kinderen.

We nodigen u uit om eigen creativiteit, vaardigheid en talenten te gebruiken om de lessen eigen te maken. We wensen u veel succes en plezier!

4. Planning

Maand	Thema	Lesactiviteiten Doelgroep 5-7	Lesactiviteiten Doelgroep 8-12	Leerdoelen
Maand één	Wat zijn rechten?	1. Storytelling <i>30 minuten</i> 2. Wat zie je? <i>20 minuten</i> 3. Rechten respecteren <i>20 minuten</i>	1. Wants and needs? <i>40 minuten</i> 2. Hoe ziet jouw dag eruit? <i>45 minuten</i> 3. Rechten respecteren <i>30 minuten</i>	Leerlingen verkennen het begrip 'rechten'
Maand twee	Artikel 12: Participatie	1. Klaslokaal inrichten <i>20 minuten</i> 2. Kind in actie <i>30 minuten</i> 3. De zes mannen van India <i>35 minuten</i>	1. De grote ontdekkingsreis <i>35 minuten</i> 2. Aan tafel met de directeur <i>30 minuten</i> 3. Debat <i>25 minuten</i>	Leerlingen denken na over hoe mee te doen en mee te praten
Maand drie	Artikel 2: Iedereen gelijkwaardig	1. Ik ben uniek <i>20 minuten</i> 2. Iedereen gelijkwaardig <i>30 minuten</i>	1. Ik ben uniek <i>20 minuten</i> 2. Mijn talent <i>45 minuten</i>	Leerlingen leren dat iedereen uniek is

Wat zijn kinderrechten

Maand één

Leerdoelen	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen maken kennis met het begrip kinderrechten• De leerlingen leren dat de basisbehoefte van kinderen ook als rechten zijn vastgelegd
Materialen	<p>Door UNICEF verzorgd</p> <ul style="list-style-type: none">• Needs kaarten en personenkaarten• Storyboard• Verhaalkaarten• Illustratiekaart• Kinderrechtenposter <p>Door school verzorgd</p> <ul style="list-style-type: none">• Groot vel papier of stoepkrijt, lint of touw, kleurpotloden of verfmaterialen.
Activiteiten	<p>5 -7 jaar</p> <ul style="list-style-type: none">• Story telling <i>30 minuten</i>• Wat zie je? <i>20 minuten</i>• Rechten respecteren <i>20 minuten</i> <p>8 - 12 jaar</p> <ul style="list-style-type: none">• Wants and needs <i>40 minuten</i>• Hoe ziet jouw dag eruit? <i>45 minuten</i>• Rechten respecteren <i>30 minuten</i>

<p>Ontwikkelingsgebieden</p>	<ul style="list-style-type: none">• Fysieke en motorische ontwikkeling: lichamelijke groei en motorische ontwikkeling• Taal en spraak ontwikkeling: lezen en begrijpen, gedachten en gevoelens uitdrukken in woorden• Cognitieve ontwikkeling: denken, creativiteit en waarneming• Sociaal - emotionele ontwikkeling: relatie tot de sociale omgeving/ omgaan met emoties en gevoelens• Spel- en creatieve ontwikkeling: expressie door fantasie, spel en tekening
-------------------------------------	---

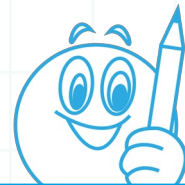

Doelgroep 5 -7 jaar

1. Story telling

Tijd:	30 minuten
Materialen:	storyboard (A3), groot papier, kleurpotloden of verfmaterial, kinderrechtenposter
Vorm:	klassikaal
Ontwikkelingsgebieden:	cognitieve ontwikkeling en creatieve en sociaal-emotionele ontwikkeling

Bespreek de poster 'kinderrechten' met de kinderen. U kunt gebruik maken van de uitleg 'kinderrechten makkelijk uitgelegd' (zie bijlage 2)

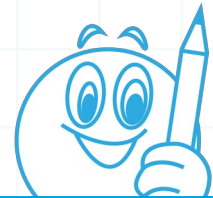
De benaming recht op onderwijs of recht op spel en ontspanning zijn grote en moeilijke woorden voor de kinderen. De leerkracht legt de rechten uit naar het niveau van het kind. Bijvoorbeeld: Recht op onderwijs: elk kind mag naar school gaan (zie bijlage 2)

- Vertel aan de hand van het storyboard een zelfverzonnen verhaal dat te maken heeft met de rechten van het kind. Het storyboard gaat over kinderen die buiten spelen. Breng het verhaal tot leven door het verhaal uit te beelden.
- Stop midden het verhaal met vertellen en laat de kinderen (samen of individueel) op een groot papier uitbeelden wat het vervolg van het verhaal wordt. De kinderen kunnen tekenen, verven, kleuren etc.
- Bespreek het vervolg en einde van het verhaal met de kinderen.
- Stel de volgende vragen aan de kinderen:
 - Welke rechten komen in het verhaal naar voren?
 - Hoe kunnen de rechten door het kind nageleefd worden?

2. Wat zie je?

- Tijd: 15-20 minuten
Materialen: A3 met illustratie
Vorm: groepjes en klassikaal
Ontwikkelingsgebieden: cognitieve ontwikkeling & spraak-taalontwikkeling.

**Neem de poster kinderrechten door met uw leerlingen.
U kunt gebruik maken van de uitleg 'kinderrechten
makkelijk uitgelegd'**

Tip

De leerkracht kan met de kinderen in een kring zitten en een bal gebruiken. Het kind die antwoord wil geven krijgt de bal.

- Verdeel de klas in groepen. Elke groep krijgt een A3 kaart met illustraties.
- Laat de kinderen de A3 kaart bekijken en laat ze benoemen wat ze zien.
- Stel de kinderen de volgende vragen (u kunt nog meer vragen bedenken):
 - o wat zie je?
 - o wat denk je? (wanneer je naar de plaatjes kijkt)
 - o wat vind je leuk?
 - o wat vind je niet leuk?
 - o Welke kinderrechten zie je op het plaatje?

3. Rechten respecteren

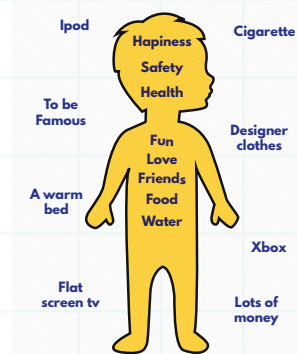
- Tijd: 20 minuten
Materialen: needs- kaarten en personenkaarten
Vorm: groepjes
Ontwikkelingsgebieden: cognitieve ontwikkeling en taal-spraak ontwikkeling

- Deel 10 needs kaarten en 5 personen kaarten uit per groep. De kaarten worden op de tafels gelegd.
- Leg de kinderen uit dat ze in groepen kiezen welke volwassene of kind verantwoordelijk is voor de behoefte van het kind. Bijvoorbeeld: het kind is ziek (needskaart), dan zijn de dokter, ouders, en verpleegster verantwoordelijk (personenkaarten).
- Besprek klassikaal welke kaarten de kinderen hebben gekozen en waarom.

Doelgroep 8 -12 jaar

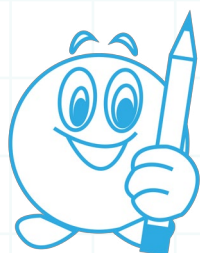
1. Wants and Needs?

- Tijd: 40 minuten
- Materialen: een grote vel papier waar het lichaam van een kind overgetekend kan worden of 4 keer een A3 aan elkaar geplakt, stiften.
- Vorm: groepjes
- Ontwikkelingsgebieden: cognitieve en spel - creatieve ontwikkeling

Tip: de lesactiviteit kan ook uitgevoerd worden op het schoolplein met stoepkrijt of in de gymzaal/ klas met touw of lint om de omtrek te maken.

- Verdeel de klas in groepjes. Elke groep krijgt een groot vel papier. Leg uit dat de kinderen de omtrek van één van hen gaan overtekenen.
- De kinderen mogen nu het getekende kind een naam geven en de naam op het grote vel papier schrijven.
- Vervolgens kunt u de volgende vragen stellen aan de leerlingen:
 - o Wat is het verschil tussen wensen en behoeften?
 - o Wat zijn jullie wensen? Leg uit dat de kinderen de wensen aan de buitenkant van het lichaam schrijven.
 - o Wat hebben jullie nodig om veilig, gezond en gelukkig op te groeien? Leg uit dat de kinderen de behoeften aan de binnenkant van het lichaam schrijven.
- Vaak zijn de behoeften van kinderen ook vergelijkbaar met rechten die in het kinderrechtenverdrag staan, bijvoorbeeld de behoefte aan eten kan gekoppeld worden aan het recht op voedszaam eten. In plaats van alles uitleggen, kunt u dit de kinderen zelf actief laten nadenken en ontdekken. Dit kunnen de kinderen doen door de behoeftes te 'linken' met een kinderrecht. Dus de vraag is: welke behoefte hoort bij welke recht?

Behoeften zijn essentieel voor de, ontwikkeling, bescherming en participatie van het kind.

Wensen zijn dingen die kinderen graag willen, maar die niet essentieel zijn voor de ontwikkeling, bescherming en participatie.

Het Kinderrechtenverdrag is ontwikkeld om ervoor te zorgen dat elk kind een goede start in het leven krijgt met gelijke kansen en rechten.

2. Hoe ziet jouw dag eruit?

Tijd:	45 minuten
Materialen:	A3 storyboard, kaart met casus, stiften, kleurpotloden, kinderrechtenposter
Vorm:	groepjes
Ontwikkelingsgebieden:	cognitieve ontwikkeling, spel en creatieve ontwikkeling

Training kinderrechten
Deze activiteit hebben de leerkrachten ook in de training over kinderrechten uitgevoerd.

De leerkracht bespreekt eerst een casus (klassikaal). Daarna gaan de leerlingen in groepjes aan de slag.

- De kinderen worden in groepen verdeeld. Elke groep krijgt een storyboard en een casus.
- De kinderen lezen de casus en vervolgens legt u uit om het storyboard af te maken. Ze beschrijven een dag van het kind in de casus op het storyboard. De leerkracht moedigt de kinderen aan om hun creativiteit te gebruiken om het storyboard te maken.
- Aan elke activiteit op het storyboard koppelen de kinderen een kinderrecht.
Als er tijd over is, geven de kinderen een presentatie over hun zelfgemaakte storyboard.

3. Rechten respecteren

Tijd:	30 minuten
Materialen:	verhaalkaarten kinderen van Caribische eilanden, personenkaarten
Vorm:	groepjes
Ontwikkelingsgebieden:	cognitieve ontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling.

- Deel voor elke groep een verhaalkaart uit.
- Vraag de kinderen om elke verhaal goed te lezen en te bepalen welke kinderrechten niet worden nageleefd of wel worden nageleefd.
- Bepreek klassikaal welke rechten de kinderen hebben gevonden. Maak gebruik van een spinnenweb op een flip-over of schoolbord om de rechten op te schrijven.
- Deel de personenkaarten uit. De kinderen mogen voor elk recht dat niet wordt nageleefd of wel wordt nageleefd een personen kaart kiezen. De kinderen moeten bedenken wat de verantwoordelijke personen (personenkaart) moeten doen om te zorgen dat de situatie van de kinderen verbeterd wordt. De leerkracht gebruikt flip-over om de punten die de leerlingen bedenken op te schrijven of laat een leerlingen dit doen.

Artikel 12 Participatie

Maand 2

Leerdoelen	<ul style="list-style-type: none">• De leerlingen leren meedoen, meedenken, meepraten en meebeslissen.• De leerlingen leren hun mening te geven• Het kind leert respect te tonen voor de meningen en ideeën van anderen
Materialen	<p>Door UNICEF verzorgd</p> <ul style="list-style-type: none">• Storyboard• Korte verhaalkaarten• Illustratiekaarten• Voorbeeld Kleurplaat• A4 werkblad (onderdelen olifant)• Plaatje olifant <p>Door school verzorgd</p> <ul style="list-style-type: none">• Kopie voorbeeld kleurplaat• Kleurpotloden en stiften• Wascokrijt• Grote papier of flip - over
Activiteiten	<p>5 -7 jaar</p> <ul style="list-style-type: none">• Klaslokaal inrichten• Kind in Actie• Aan tafel met de directeur <p>8 - 12 jaar</p> <ul style="list-style-type: none">• De grote ontdekkingsreis• De zes mannen van India• Debat

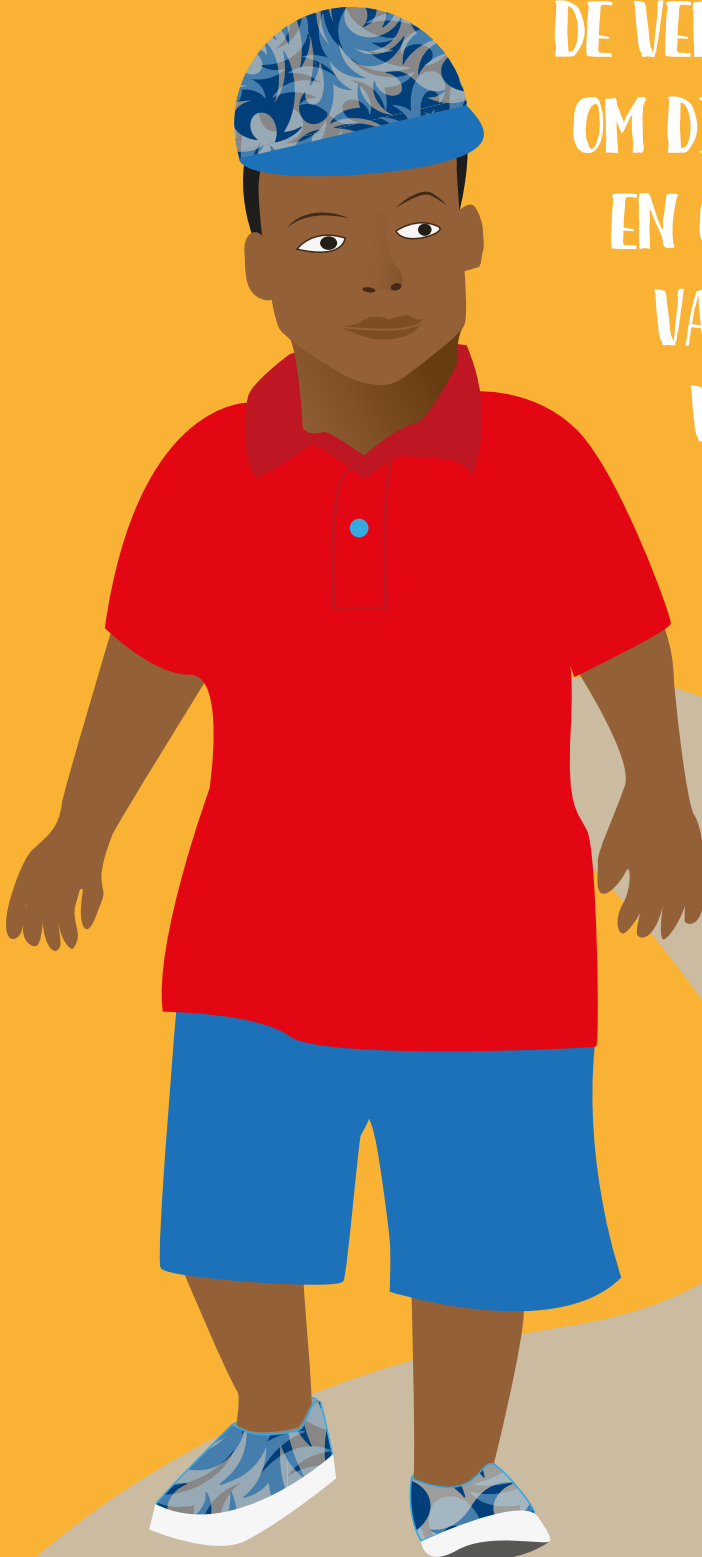

Ontwikkelingsgebieden	<ul style="list-style-type: none">• Fysieke en motorische ontwikkeling: lichamelijke groei en motorische ontwikkeling• Taal en spraak ontwikkeling: lezen en begrijpen, gedachten en gevoelens uitdrukken in woorden• Cognitieve ontwikkeling: denken, creativiteit en waarneming• Sociaal - emotionele ontwikkeling: relatie tot de sociale omgeving/ omgaan met emoties en gevoelens• Spel- en creatieve ontwikkeling: expressie door fantasie, spel en tekening
------------------------------	---

IK HEB HET RECHT OM MIJN
MENING TE GEVEN IN ALLE
ZAKEN DIE MIJ AANGAAN EN
DE VERANTWOORDELIJKHEID
OM DIT RESPECTVOL TE DOEN
EN OOK NAAR DE MENING
VAN ANDERE KINDEREN EN
VOLWASSENEN TE
LUISTEREN.

Achtergrondinformatie voor leerkracht

Wat is participatie?

Participatie betekent dat kinderen ruimte krijgen om hun gedachten en meningen te kunnen vormen en te kunnen uiten. Hiervoor is het ook belangrijk dat kinderen informatie krijgen over dingen die hen aangaan en die belangrijk voor hen zijn. Kinderen mogen hun stem laten horen en krijgen de kans om betrokken te zijn bij het nemen van beslissingen die te maken hebben met henzelf. Jongeren worden daarbij serieus genomen door docenten, ouders en andere mensen uit hun omgeving. Met wederzijds respect tussen de kinderen en volwassenen.

Participatie is een groot en soms moeilijk woord voor kinderen. U kunt de kinderen vertellen dat ze mee mogen denken, praten en doen in dingen die belangrijk voor ze zijn.

Het belang van participatie

Het is goed voor kinderen om te participeren, want het helpt het kind te leren en te groeien. Door te participeren leert het kind nieuwe vaardigheden en krijgt het kind meer zelfvertrouwen. Het kind leert respect te tonen voor de meningen en ideeën van andere mensen en groeit op tot een verantwoordelijke persoon. Participatie is ook goed voor volwassenen. Wanneer een school de stem van kinderen meeneemt in het opstellen van schoolregels, is de kans groter dat kinderen de regels ook naleven. Dit zorgt voor een prettige sfeer op school.

Doelgroep 5 -7 jaar

1. Klaslokaal inrichten

Tijd:	30 minuten
Materialen:	storyboard, groot velpapier of schoolbord
Vorm:	klassikaal
Ontwikkelingsgebieden:	cognitieve ontwikkeling, spraak en taal ontwikkeling, sociale-emotionele ontwikkeling

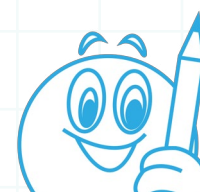
Deze lesactiviteit kan uitgevoerd worden ter voorbereiding op de World Children's Day op 20 november.

- a. Elke groep krijgt een storyboard. Het storyboard gaat over een aantal kinderen die een klas gaat inrichten. De kinderen bekijken het storyboard en bespreken met elkaar wat ze zien.
- b. Bespreek samen met de kinderen het storyboard en probeer de kinderen zoveel mogelijk aan het woord te laten.
- c. Vraag de kinderen om rond te kijken in de klas. De kinderen kunnen door de klas lopen om te kijken wat ze anders willen. Stel vervolgens de volgende vragen: De leerkracht stelt vervolgens de volgende vragen:
 - o Hoe vinden jullie ons klaslokaal?
 - o Wat kan anders?
 - o Hoe zouden jullie de klas inrichten?
- d. Schrijf de ideeën van de kinderen op het schoolbord of op een groot papier.
- e. De kinderen mogen op de ideeën stemmen. De ideeën met de meeste stemmen, worden de komende maanden in de klas uitgevoerd, als dat niet mogelijk is dan wordt aan de kinderen uitgelegd waarom het niet mogelijk is.

2. Kind in actie

Tijd:	30 minuten
Materialen:	kleurplaat, wascokrijt (indien aanwezig) en kleurpotloden
Vorm:	klassikaal en individueel
Ontwikkelingsgebieden:	cognitieve ontwikkeling, en taal ontwikkeling, motorische ontwikkeling

- a. Ieder kind krijgt een kleurplaat
- b. Bespreek met de kinderen wat ze zien op de kleurplaat en stel de volgende vragen:
 - o Wat denken jullie dat het kind zegt?
 - o Wat denken jullie dat de leerkracht zegt?
 - o Wat vind je leuk om te doen? vliegeren, voetballen, boek lezen of iets anders?
- c. Vraag aan de kinderen welke kleur gebruikt moet worden om in te kleuren. Belangrijk is dat u doorvraagt.
 - o De boom moet blauw gekleurd worden. Wat denken jullie?
 - o Zullen we de school zwart kleuren? Waarom niet? Welke kleur is beter?
 - o De bal wil ik groen maken. Wat denken jullie?
- d. De kinderen mogen de kleurplaat inkleuren met wascokrijt of kleurpotloden.

Het doel van deze lesactiviteit is dat kinderen op een laagdrempelige manier hun mening leren uiten en voor hun keuze leren opkomen.

3. De zes mannen uit India

Tijd:	35 minuten
Materialen:	verhaal (zie bijlage), plaatje olifant in kleur, onderdelen van de olifant.
Vorm:	klassikaal
Ontwikkelingsgebieden:	cognitieve ontwikkeling en creatieve en spelontwikkeling

Het doel van deze lesactiviteit is de kinderen te leren hun mening te geven en om te samenwerken.

a. Laat de kinderen in een kring zitten en lees het verhaal over de zes mannen en de olifant op een boeiende manier voor (zie verhaal hieronder).

b. Laat de onderdelen van de olifant (per deel) zien tijdens het vertellen van het verhaal. Aan het einde van het verhaal mogen de kinderen raden wat de blinde mannen voelen. Wanneer de kinderen het juist hebben geraden, laat u het plaatje van de olifant zien.

c. Stel vragen over het verhaal:

- o Wat dachten de mannen dat het was?
- o Waarom hadden de mannen verschillende antwoorden?

Gebruik de delen van de olifant en laat een aantal kinderen de delen op de juiste plek plaatsen op het plaatje van de olifant.

d. Stel vragen over samenwerken:

- o Wat is samenwerken?
- o Wat vinden jullie van samenwerken?
- o Hoe hebben de mannen kunnen samenwerken om samen er achter te komen wat het was? (maak de kinderen bewust van het belang van samenwerken)

Dit verhaal moet op een zo dramatisch mogelijke manier worden verteld. Motiveer de kinderen om het tafereel voor te stellen. Denk eraan dat de mannen in het verhaal blind zijn en vooral 'zien' door te horen, voelen en ruiken. Het verhaal kan vervolgens worden herhaald terwijl de kinderen 'geluidseffecten' bijdragen of door het verhaal uit te beelden. Vraag kinderen om het verhaal nog spannender te maken door geluiden te maken.

Denk hierbij aan:

- Slaan op knieën om te laten horen dat de mannen over de weg lopen
- Te schreeuwen om de handelaren op de markt te illustreren
- Allemaal in de handen wrijven om geluiden van ritselende bladeren te maken
- Dierengeluiden maken (zoals een tijger of een vogel) om aan te geven dat het verhaal zich in de jungle afspeelt

Doelgroep 8 -12 jaar

1. De grote ontdekkingsreis

- Tijd: 40 minuten
- Materialen: korte verhaalkaarten, illustratiekaarten en script (zie onderstaande)
- Vorm: klassikaal
- Ontwikkelingsgebieden: cognitieve ontwikkeling, creatieve en spel ontwikkeling, sociaal – emotionele ontwikkeling.

De leerkracht gebruikt voor deze lesactiviteit een script. Het script begint vanaf stap 1.

Stap 1. Alle kinderen gaan rond een grote tafel staan. Op tafel ligt een groot vel papier met verschillende illustratiekaarten. De kinderen gaan een wereldreis maken en ontdekken wat participatie is.

Stap 2. Laat een aantal leerlingen een plaatje pakken op het grote vel (familie, onderwijs etc.) en bespreek met de kinderen hoe ze kunnen participeren op de verschillende plaatsen.

	Script
 <p>Wat zeggen kinderen over participatie?</p>	<p>De leerkracht vertelt: <i>'We gaan een leuke en spannende reis maken. We gaan naar verschillende landen reizen.'</i> Weten jullie wie we daar gaan ontmoeten? Kinderen zoals jullie. Kinderen die naar school gaan, die buiten spelen en die ook rechten hebben. De kinderen van de verschillende landen zullen ons vertellen hoe kinderen hun mening kunnen geven in dat land, waarom het belangrijk is voor kinderen om hun mening te geven en waarom grote mensen de mening van kinderen serieus moeten nemen.</p> <p><i>Zijn we er klaar voor? Wacht eens even, waar is jullie paspoort? Oeps, we kunnen niet reizen zonder een paspoort. Wat hebben we nog meer nodig om te reizen? (de kinderen noemen voorbeelden)</i> De leerkracht: <i>'Zijn we er nu wel klaar voor? Oké. Laten we gaan' (kinderen moeten doen alsof ze lopen, vliegtuig instappen etc.).</i> Leerkracht: <i>'is iedereen aan boord? Het vliegtuig stijgt op en vliegt naar Peru. Waar ligt Peru?' (U kunt een wereldkaart of wereldbol gebruiken).</i> Leerkracht: <i>'Welke taal spreken ze daar?' (Laat een kind de kaart van een kind uit Peru pakken en lezen wat erop staat. Vraag de kinderen wat ze begrijpen en geef nader uitleg. Stel vragen over participatie zodat de kinderen kunnen begrijpen wat participatie is. Vervolgens gaat het vliegtuig naar Ghana en Italië. U kunt dezelfde stappen doorlopen als bij Peru. Daarna gaat het vliegtuig weer terug naar huis.)</i> De leerkracht: <i>'En hoe vonden jullie de reis? Welke andere landen zouden jullie willen bezoeken? Wat kunnen wij over ons eiland zeggen over participatie?'</i></p>

Stap 2

Waar en hoe vindt participatie plaats

De leerkracht vertelt: *we gaan nu even wandelen in de mooie buurten van ons eiland. We lopen langs een huis en zien een moeder, een vader en kinderen aan tafel zitten. Ze hebben een familiebijeenkomst. Hoe denken jullie dat de kinderen in het huis hun mening kunnen geven? Wat kunnen de kinderen zeggen?*

- » Mogelijk antwoord: In de familie kunnen kinderen aan tafel met ideeën komen die ze samen als familie kunnen doen. De kinderen kunnen vertellen wat ze leuk of minder leuk vonden van wat er is gebeurd in huis.

De leerkracht: we lopen verder en komen langs een school (noem een naam van een school), de kinderen zitten samen aan tafel te vergaderen. Wat zijn ze aan het bespreken? Welke thema's?

- » Mogelijk antwoord: Op school kunnen kinderen ideeën geven over bijvoorbeeld de inhoud van de lessen, weekopening, schoolregels etc.

De leerkracht: we gaan nu langs het ziekenhuis. Daar ligt een kind dat is opgenomen voor een operatie aan zijn amandelen. Het kind is in gesprek met de dokters. Stelt hij een vraag aan de dokters of vertelt hij een verhaal aan de dokters?

- » Mogelijk antwoord: In het ziekenhuis kunnen kinderen vragen stellen over de procedure van de operatie, de kinderen kunnen aangeven waar ze willen slapen (in een kamer met meerdere kinderen of alleen).

De leerkracht: wat is dat voor gebouw? Ja, dat is waar de gezaghebber zit. Wat zien we daar? Een kind zit met een gezaghebber te praten. Kan dat wel? Wat denken jullie dat het kind aan de gezaghebber vertelt?

- » Mogelijk antwoord: Kinderen mogen ook hun mening geven over maatschappelijke zaken. Kinderen mogen meedenken in het aanscherpen van beleid en kunnen regelmatig aan tafel zitten met beleidsmakers op lokaal of nationaal niveau om hun plannen te presenteren.

2. Aan tafel met de directeur van de school

Tijd: 30 minuten
Materialen: flip-over, stiften
Vorm: klassikaal
Ontwikkelingsgebieden: cognitieve ontwikkeling en spel- creatieve ontwikkeling

- a. De leerkracht zet een denkbeeldige telefoon neer op een speelvlak of op de grond. De kinderen bevinden zich in de vergaderruimte. Een kind mag de rol van directeur van de school op zich nemen en de andere kinderen zijn leerkrachten op de school. De directeur van de school wordt gebeld, hij/zij neemt op. De directeur wordt via telefoon op de hoogte gesteld van een gebeurtenis, maar mag nog niet vertellen wat het is. Terwijl de directeur luistert maakt hij gebaren, expressies en noemt enkele steekwoorden. Als de directeur klaar is met het gesprek mogen de andere kinderen raden wat de gebeurtenis is.
- b. De ‘juffen en meesters’ (de kinderen) vergaderen en komen met oplossingen voor de situatie. De leerkracht beschrijft op een flip-over de situaties en oplossingen. Vragen die de leerkracht kan stellen om de kinderen te ondersteunen tijdens het ‘vergaderen’:
 - o Wie heeft gebeld?
 - o Wie zijn in de gebeurtenis betrokken?
 - o Wat is de gebeurtenis?
 - o Welke recht (en) worden niet nageleefd?
 - o Wat moeten we doen om te zorgen dat de rechten worden nageleefd?
- c. De kinderen mogen wisselen van rol. Het lokaal kan ingesteld worden als een vergaderzaal en er kan ook een echte telefoon gebruikt worden. Kortom, laat de kinderen gebruik maken van hun fantasie en creativiteit. De kinderen kunnen zelf het verhaal vormgeven.

Gebeurtenis 1	Er is een kind geschorst van school omdat het kind de juffrouw uitgescholden heeft.
Gebeurtenis 2	Een kind in de klas is ziek, heeft veel buikpijn. De ouders nemen de telefoon niet op, dus gaat de juf met het kind naar de eerste hulp. Het is heel erg druk op de eerste hulp en het kind wordt niet geholpen.
Gebeurtenis 3	Een kind van 5 jaar loopt alleen rond op straat in de buurt van de school met vieze kleren en kapotte slippers.
Gebeurtenis 4	Een meisje van 8 jaar helpt de moeder onder schooltijd met het maken en verkopen van ‘patechi’ en ‘Johny Cake’.

3. Debat

Tijd: 25 minuten
Materialen: -
Vorm: klassikaal
Ontwikkelingsgebieden: cognitieve ontwikkeling

- Organiseer een klassendebat. Gebruik de 'stap over de lijn' methode. Leg de kinderen uit dat als ze voor een stelling zijn aan de ene kant van het klaslokaal moeten gaan staan en tegen aan de andere kant van de klaslokaal moeten gaan staan.
- Schrijf de stelling (individueel) op het schoolbord en laat een van de kinderen de stelling hardop voorlezen. Andere optie: schrijf alle stellingen op een gekleurd stukje karton en stop de stellingen in een mandje of bakje. Laat elke keer een kind een stelling eruit pakken en hardop voorlezen.
- Geef de kinderen tijd om te reageren en hun keuze uit te leggen. U kunt ook zelf stellingen verzinnen of de kinderen stellingen laten verzinnen of u kunt gebruik maken van de voorbeeldstellingen hieronder. Vraag door bij de kinderen waarom ze ergens voor of tegen zijn.

Recht op liefde

Het recht op liefde staat niet in het Kinderrechtenverdrag. Het Kinderrechtenverdrag is opgesteld om ervoor te zorgen dat alle kinderen goed op kunnen groeien. De overheid heeft een belangrijke taak om het kind en de ouders te helpen, maar de overheid kan niet zorgen voor liefde. Als alle rechten worden nageleefd is het gevolg dat kinderen en jongeren opgroeien in liefde.

Het doel van deze lesactiviteit is dat de kinderen leren om een gesprek te voeren en hun mening te beargumenteren. Het gaat niet om wie gelijk heeft.

Als een kind zijn mening geeft is hij of zij onbeschoft
Kinderen mogen op straat rondlopen en spelen tot laat in de avond
Huiswerk zou verboden moeten worden
Het recht op liefde bestaat niet
Als een kind pest moet hij geschorst worden
Een kind moet zijn ouders altijd en in elke situatie gehoorzamen

Artikel 2 Iedereen gelijkwaardig

Maand 3

Leerdoelen	<ul style="list-style-type: none">• De kinderen leren dat elk kind uniek is.• De leerlingen leren dat alle kinderen ongeacht hun uiterlijk, afkomst, geslacht cultuur en beperkingen rechten hebben• De leerlingen leren dat iedereen recht heeft en dat ze recht van anderen moeten respecteren
Materialen	<p>Door UNICEF verzorgd</p> <ul style="list-style-type: none">• illustratiekaart kinderen• A3 kaart met 10 vragen <p>Door school verzorgd</p> <ul style="list-style-type: none">• Een voorwerp zoals een bal, doos, stift etc• Lege A4 of A5 (karton)papier
Activiteiten	<p>5 -7 jaar</p> <ul style="list-style-type: none">• Ik ben uniek <i>20 minuten</i>• Iedereen is gelijkwaardig <i>30 minuten</i> <p>8 - 12 jaar</p> <ul style="list-style-type: none">• Mijn talent <i>45 minuten</i>

Ontwikkelingsgebieden

- **Fysieke en motorische ontwikkeling:**
lichamelijke groei en motorische ontwikkeling
- **Taal en spraak ontwikkeling:**
lezen en begrijpen, gedachten en gevoelens uitdrukken in woorden
- **Cognitieve ontwikkeling:**
denken, creativiteit en waarneming
- **Sociaal - emotionele ontwikkeling:**
relatie tot de sociale omgeving/ omgaan met emoties en gevoelens
- **Spel- en creatieve ontwikkeling:**
expressie door fantasie, spel en tekening

Doelgroep 5-7 jaar & 8- 12 jaar

1. Ik ben uniek

Tijd: 20 minuten

Materialen: illustratiekaart A4 kinderen

Vorm: klassikaal

Ontwikkelingsgebieden: cognitieve ontwikkeling en spraak en taal ontwikkeling

- a. Ga met de kinderen in een kring zitten
- b. Kies een illustratiekaart en bespreek deze met de kinderen. U kunt ervoor kiezen om alle illustratiekaarten in één keer te bespreken of per week 1 illustratiekaart te bespreken.
- c. De vragen die u kunt stellen tijdens het bespreken zijn:
 - o Wat is er aan hand?
 - o Wat heeft het kind niet en wat hebben wij wel?
 - o Wat heeft het kind hetzelfde als ons?
 - o Als het kind in de klas komt, hoe zullen we hem/ haar behandelen?

Doelgroep 5 - 7 jaar

2. Iedereen gelijkwaardig

Tijd: 30 minuten

Materialen: een voorwerp (bal, stift, doos etc)

Vorm: klassikaal

Ontwikkelingsgebieden: spel- creatieve ontwikkeling en sociale ontwikkeling

- a. Leg uit aan de kinderen dat ze een verstopspelletje gaan spelen. Een kind speelt de 'zoeker' en moet even naar buiten.
- b. De leerkracht verstoppt het voorwerp ergens in een lokaal op een makkelijk plek. Het kind komt naar binnen en begint te zoeken. De leerkracht zegt: 'je gaat een voorwerp zoeken, de andere kinderen gaan je helpen en bemoedigen'. Terwijl het kind zoekt motiveren de andere kinderen het kind met de volgende woorden: 'Je gaat het zeker vinden, je bent goed bezig, je bent er bijna, nog even doorgaan.' Als het kind het voorwerp heeft gevonden, geven alle kinderen het kind een applaus.
- c. Stuur nog een 'zoeker' naar buiten. Verstop het voorwerp nu op een moeilijke plek. Het kind komt naar binnen en begint te zoeken. Deze keer blijven de andere kinderen stil terwijl het kind zoekt. Zeg tegen het kind: 'je gaat een voorwerp zoeken, de andere kinderen gaan je niet helpen, je staat er alleen voor. Ik ben bij jou en loop met jou,

maar ik zeg niks.' Laat dit niet te lang duren. Als het spel afgelopen is kunt u het kind bedanken voor de inzet en zeggen dat hij/zij het fantastisch heeft gedaan.

- d. Bespreek het spel met de klas
- o Wie heeft het voorwerp als eerste gevonden? (zoeker 1 of 2)
 - o Hoe komt het dat hij/zij als eerste heeft gevonden?
 - o Hoe voelt het om bemoedigd te worden? (vraag aan de zoeker)
 - o Hoe voelde het om de zoeker aan te moedigen?
 - o Geven we zelf aan iedereen dezelfde aanmoediging? Wanneer wel en wanneer niet?
 - o Wat kunnen we doen om iedereen dezelfde kansen te geven?

Doelgroep 8 - 12 jaar

1. Mijn talent

- Tijd: 45 minuten
- Materialen: A3 kaart met 10 vragen, lege A5 of A4 kaart (kartonpapier)
- Vorm: klassikaal
- Ontwikkelingsgebieden: cognitieve ontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling

Het doel van deze lesactiviteit is om de kinderen bewust te maken dat iedereen een talent heeft en dat kinderen elkaar moeten respecteren en niet discrimineren

Deze lesactiviteit kan uitgevoerd worden ter voorbereiding van World Children's Day.

- a. Verdeel de klas in groepjes. Elke groep krijgt een A3 kaart waar 10 vragen op staan. De kinderen gaan individueel de vragen beantwoorden en schrijven hun antwoorden op een papier.
- b. Bespreek de vragen vervolgens klassikaal met de kinderen.
- c. De kinderen gaan met uw hulp een intentieverklaring maken op een groot papier. De 10 vragen die ze hebben gemaakt helpen en inspireren de kinderen om een intentieverklaring te maken. Zie de bijlage voor een voorbeeld van een intentieverklaring.
- d. De intentieverklaring kan gepresenteerd worden aan andere docenten en schoolleiders of opgehangen worden in de docentenkamer, klaslokalen of schoolgangen in het kader van World Children's Day.

Indien mogelijk, kan de intentieverklaring ook gemaakt worden op een groot kleed of op een groot canvas.

Bijlage 1 De zes mannen uit India

Er waren eens zes mannen die in een dorpje in India woonden. Hun dorpsgenoten hadden hen verboden om hun dorpje te verlaten. De reden hiervoor was dat alle zes mannen blind waren en de andere dorpingen bang waren dat als de mannen het dorpje zouden verlaten, ze misschien wel zouden verdwalen of een ongeluk zouden krijgen. De zes mannen praatten hier samen over: *“Het is wel heel saai om altijd maar hier te zijn en nooit te kunnen ontdekken hoe het ergens anders is,”* zei een van hen. *“Ik wil hier niet blijven,”* zei een ander *“Ik wil op ontdekkingsreis gaan.”* *“Ja,”* zei weer een ander, *“Laten we op avontuur gaan.”* Dus besloten ze om samen op pad te gaan. Weg van hun dorpje, op naar zoek het avontuur. Om ervoor te zorgen dat ze elkaar niet kwijt zouden raken, bonden ze zichzelf vast aan een heel lang touw, en zo vertrokken ze in een lijn. De mannen liepen en liepen, in hun lijn, totdat ze de markt bereikten. Er waren zoveel geluiden en geuren op de markt. De mensen verdrongen de zes mannen toen ze tussen de kraampjes doorliepen. Uiteindelijk bereikten de zes mannen het einde van de markt en kwamen ze weer op de normale weg. Zo vervolgden ze hun reis, in hun bij elkaar geknoopte lijn, verder op de weg en vervolgens de jungle in. Nu waren er andere geuren en er klonken er allerlei geluiden om hen heen. De mannen hoopten op een avontuur, en opeens was dat precies wat ze kregen! De zes mannen liepen vlak langs de rand van een steile afgrond en nummer één viel over de rand! Hij was vastgebonden aan nummer twee, dus ook hij viel naar beneden. Nummer twee zat vast aan nummer drie, dus hij gleed na hen naar beneden. En zo ging het door: nummer vier, nummer vijf en nummer zes vielen ook allemaal naar beneden. Ze schreeuwden het uit en probeerden zich ergens aan vast te pakken. Toen vielen de mannen op een hard oppervlakte. De zes mannen vroegen zich af waar ze waren, en begonnen het oppervlak af te tasten waarop ze waren geland. Ze begonnen allemaal tegelijk te praten en riepen wat ze dachten dat het was. *“We zijn ergens geland waar heel veel touwen zijn,”* zei nummer één. *“Ik voel een heel dik, lang en harig touw.”* (Leerkracht: Houdt de slurf omhoog). *“Nee, helemaal niet!”* riep nummer twee. *“Er zijn geen touwen hier, het is een soort grote stevige steen.”* (Leerkracht: Houdt lichaam omhoog). *“Jullie hebben het allebei fout,”* schreeuwde nummer drie, *“We zijn tussen een paar bomen beland, ik houd me vast aan een grote ronde boomstam.”* (Leerkracht: Houdt been omhoog). *“Nou ik weet zeker dat het een plek is waar grote bladeren zijn,”* deelde nummer vier mee. *“Ik heb een groot dik blad in mijn hand.”* (Leerkracht: Houdt oor omhoog). *“Ik begrijp niet waarom jullie praten over bladeren en bomen,”* riep nummer vijf. *“Het is duidelijk dat we in een slangenhol zijn beland, laten we hier snel weggaan!”* (Leerkracht: Houdt staart omhoog). *“We moeten hier zo snel mogelijk weggaan!”* schreeuwde nummer zes in paniek. *“Maar niet omdat er slangen zouden zijn, jullie hebben het allemaal fout, we worden aangevallen met speren! Snel, rennen!”* (Leerkracht: Houdt slagrand omhoog). *“Nee je hebt het mis!”* riepen alle anderen, en ze begonnen te ruziën. Iedereen dacht dat hij gelijk had en dat de anderen het fout hadden. De zes mannen zijn allemaal op dezelfde plek beland. Wat denken jullie dat de zes mannen zijn tegengekomen? (Wacht tot de kinderen met ideeën komen en houdt daarna pas de afbeelding van de olifant omhoog).

Bijlage 2 Kinderrechten makkelijk uitgelegd

Voor uitleg van alle kinderrechten [klik hier!](#)

	Kinderrechten in het kort	Kinderrechten makkelijk uitgelegd
1.	Elk kind heeft recht op een eigen mening en op inspraak.	Ik denk na over de dingen die ik wil zeggen, wat ik vind en ik vertel het als ik dat wil. Ik leer hoe ik dat op een goede manier kan doen. Andere kinderen, de juf, meester, ouders en andere volwassenen helpen mij daarbij en nemen mij serieus.
2.	Elk kind heeft recht op gezonde voeding, water, kleding en onderdak.	Ik wil gezond eten. Ik heb schoon water nodig. Ik heb kleding nodig. Ik heb een huis nodig om te wonen.
3.	Elk kind heeft recht om samen te komen met anderen.	Ik mag samen met mijn vriendjes spelen en mijn eigen vrienden kiezen.
4.	Elk kind heeft recht op veiligheid en bescherming	Met elkaar moeten we zorgen dat we ons veilig voelen. De overheid moet kinderen beschermen tegen mishandeling, misbruik en verwaarlozing
5.	Elk kind heeft recht op onderwijs en informatie.	Ik mag naar school gaan en informatie krijgen over dingen die ik nog niet weet of snap.
6.	Elk kind heeft recht op spel en vrije tijd.	Ik mag spelen, rusten, sporten, naar toneel, naar de film gaan of andere leuke en ontspannende dingen doen.
7.	Elk kind heeft recht op zorg	Als mij iets overkomt, moet er voor mij worden gezorgd.
8.	Elk kind heeft recht op een naam en een nationaliteit.	Ik heb een naam en behoor tot een land.

9.	Elk kind heeft recht op gelijke behandeling.	Het maakt geen enkel verschil wie ik ben: jongen, meisje, dik, dun, wit, zwart, lang, kort, oud, jong, creatief, spontaan.
10.	Elk kind heeft recht om bij de eigen familie te zijn.	Je moet bij je ouders kunnen opgroeien. Soms kan dit niet, bijvoorbeeld als je ouders gaan scheiden. Dan moet je in ieder geval met beide ouders contact kunnen houden. Alleen als het echt niet goed voor je is, kan hier uitzondering op worden gemaakt.
11.	Elk kind heeft recht op aangepaste verzorging bij ziekte of handicap.	Als ik ziek ben, moet er voor mij worden gezorgd. Als ik een handicap heb, mag ik extra zorg krijgen.
12.	Elk kind heeft recht op een privé-leven.	Ik mag soms iets voor mezelf houden.

Bijlage 3: voorbeeld intentieverklaring

Wij zullen onze obstakels één voor één overwinnen.

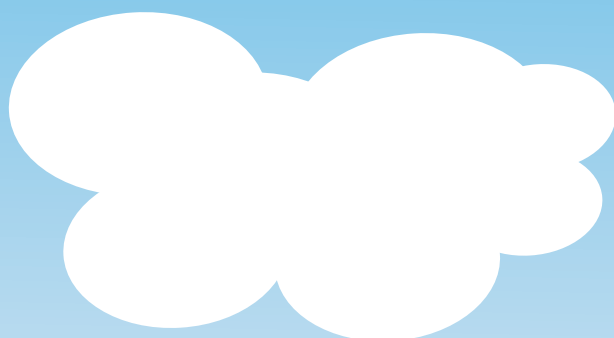
Wij zullen iedereen met respect behandelen.

Wij zullen onze mening uiten en rekening houden met de mening van anderen.

Wij zullen onze talenten gebruiken om onszelf en anderen te helpen.

Wij zullen onszelf en anderen vanuit een positieve houding behandelen.

Wij zullen ons best doen op school om later een goede toekomst te hebben.

Voor vragen en meer informatie school@unicef.nl

Copyright © 2018 UNICEF Nederland
Auteur: UNICEF Nederland
Omslagontwerp: Christine Klooster
Vormgeving binnenwerk: Christine Klooster

unicef
NEDERLAND